

"A magyar nyelv tanítására
különös gond fordítandó."
/KAZINCZY/

FELADATLAP

az

"ÉDES ANYANYELVÜNK"
nyelvhasználati verseny országos döntőjére
gimnáziumok
számára

Sátoraljaújhely
2000

1. Hány ár szavunk van, s melyiknek mi a jelentése?

Válaszát a szó jelentésével, értelmezésével és mondatba helyezésével adja meg!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Állapítsa meg, milyen szófajúak a következő példamondat aláhúzott szavai!

Vigyázz, hogy a helyesírás alapfogalmairól ne feledkezzenek meg a kor-szerű fogalmazványok gyakran izgatott szerzői.

- a.)
- b.)
- c.)
- d.)

3. Nevezze meg pontosan a következő idézetben a szavak végén aláhúzott toldalékok fajait!

„Minden emigráció sorsdöntő problémája, mennyire hajlandó az anyanyelv rovására az emigráns a befogadó közösség anyanyelvét elsajátítani.” (Márai Sándor)

- a.)
- b.)
- c.)
- d.)

4. Milyen jelentéskülönbséget tudunk kifejezni a kétféle írásformával: egybeírás – különírás?

Válaszát a példák mondatba helyezésével adja meg!

a.) délfelé – dél felé

.....
.....
.....

b.) mindennap – minden nap

.....
.....
.....

5. Értelmezze a felsorolt -gép utótagú összetett szavakat!

a.) számítógép =

b.) számológép =

c.) munkagép =

d.) szerszámgép =

6. Milyen nyelvi rétegben használatosak a következő példamondatokban aláhúzott szavak? Köznyelvi megfelelőjüket is adja meg!

a.) A műsorban korálokat hallottak.

b.) A jármű bolygóközi repülési programját blokkolták.

c.) Futva jött az utcán egy mandró.

d.) Kész a lecsőd matekból?

a.)

b.)

c.)

d.)

7. Fejezze ki egyetlen szóval az alábbi szöveggel meghatározott fogalmat!

Az 1990-es évek óta alkalmazott, a munkáltatók által adott, meghatározott címletű, adómentes jegy/utalvány, amelyért élelmiszert lehet vásárolni.

.....

8. Fogalmazza meg elvárható pontossággal a művészet szó jelentését !

.....
.....
.....
.....
.....

9. Milyen szakterület szakszavai a következő hiány- előtagú összetételek?
Értelmezze is őket!

- a.) hiánybetegség
- b.) hiánycikk
- c.) hiányjegyzék
- d.) hiányérzet

10. Helyettesítse megfelelő mai köznyelvi szóval a következő példamondatokban előforduló régies szavakat!

- a.) Teátrumok országos szemlét tartották Nyíregyházán.
- b.) A zenekarnak sikerült túlélnie a krízist.
- c.) A színházi mustrán tizenyole előadás hangzott el.
- d.) A fiatal szereplő akaratlanul is machinációkba bonyolódik.

- a.)
- b.)
- c.)
- d.)

11. Helyettesítse megfelelő rokon értelmű melléknévvel a következő példamondatokban előforduló üres melléknevet!

- a.) Üres csekket kapott.
- b.) Üres óráiban sportol.
- c.) Üres hely van a moziban.
- d.) Üres állást hirdetek.

- a.)
- b.)
- c.)
- d.)

12. Pótolja a hiányzó írásjeleket a következő tagolatlan szövegben!

Itt van István király itt és mindenütt az általa alapított országban közte-
reken az országrészekben a nemzet tudatos és öntudatlan emlékezetében
a tanító szavában a földműves erőfeszítésében a bíró igaz ítéletében a
kenyeret szegő házat és hazát építő minden magyar családban

13. Mit jelentenek köznyelven az alább felsorolt kémiai kifejezések?

- a.) cellulóz =
- b.) glükóz =
- c.) laktóz =
- d.) maltóz =

**14. Elemezze a tagmondatok fajtája és viszonya szerint a következő össze-
tett mondatokat!**

- a.) A fékezés egy igen jelentős vezetéstechnikai elem, ezért szükséges mód-
járól néhány szót szólni.
- b.) Kinevelték ebből a nemzetből azt a fajta nemzettudatot, amely alkalmassá
tehetné arra, hogy a saját életét maga akarja formálni.
- c.) Kérem, hogy mobiltelefonjaikat sürgősen kapcsolják ki, mert utálok, ha a
csörgéssel zavarjak.
- d.) Szeretnék olyan filmekben játszani, amelyek a mai magyar valóságunkról
szólnak, és a legkegyetlenebb módon feltárják az összes anomáliát, ami az
életünkben jelen van.

- a.)
- b.)
- c.)
- d.)

15. Jelölje a Beszélni nehéz rádióműsor megfejtésében alkalmazott módon a következő példamondat hangsúlyait és szüneteit !

A mű százhatvan éve lezajlott bemutatója óta állandó műsordarabja az operaházak repertoárjának.

16. Írjon két szólást és két közmondást a víz kulcsszóval, és adja meg, hogy mit jelentenek !

szólás:

a.)

b.)

közmondás:

a.)

b.)

17. Mi a hiba nyelvhelyesség tekintetében a következő mondatokban? Javítsa ki őket!

a.) Kávéházunk vendégei mind olyan zenekarok, akik a harminc, negyven évvel ezelőtti tánczenét idézik fel.

b.) Végtelen tárházuk van az érzelmeknek: úgy a problémáknak, mint az örömöknek.

c.) A beruházást bonyolító Nemzeti Autópálya Rt.-ben milliárdos tőkeemelést hajtottak végre.

d.) Egyenlőre itthon maradunk.

- a.)
- b.)
- c.)
- d.)

18. Állapítsa meg, milyen műfajba és milyen nyelvi rétegbe tartozik a következő négy szövegrészlet! Válaszát röviden indokolja is!

a.) A könnyű álmot anyám naphaladásakor az udvaron ígérte meg a cöveklábú asztalnál, amely nyári napokon piros paradicsommal, frissen hámozott uborkával, mezősegi sajttal vár haza engem; ősszel is vár, s olyankor, ha sírós az idő, a tornác fájáról nézem, és igyekszem tanulni valamit tőle.

b.) Az égetett téglával burkolt épületek jó ellenálló képességűek, fagyállóak, és jól tűrik a hőmérséklet változásából adódó hatásokat. A burkoló- és klinikertéglák színükből évtizedeken át nem veszítenek, karbantartási igényük csekély, mivel nehezen szennyeződnek és könnyen tisztíthatók.

c.) A „Daliás idők”! A bűbájos első ének, mikor Lajos király álruhában megszáll az öreg Rozgonyi és a szépséges Piroska házában. A szavak íze, illata, mint a friss sütetű soroksári kenyér! Szépséges hazám, magyar nyelv, csak ez maradjon az utolsó pillanatig!

c.) A tulajdonos a birtokvédelem szabályai szerint önhatalommal is kizárhat vagy elháríthat minden olyan jogellenes beavatkozást, amely tulajdonjogának gyakorlását akadályozza, korlátozza vagy lehetetlenné teszi.

- a.)
- b.)
- c.)
- d.)

